

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa collationum, sive Communiloquium

Johannes <Gualensis>

[Augsburg], 1475

Pars Sexta. Distinctio Prima. De informatione religiosorum

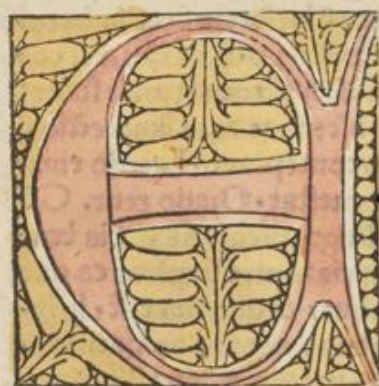
[urn:nbn:de:bsz:31-308069](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-308069)

unde alij scripturas legunt

1
2
3

Et sicut studentes in alijs scientijs dñt cauere a puerſa intentio-
ne: sic studēs in sacra ſcriptura: & eo magis quo ipa perfectior: q̄a
sunt nonnulli qui diuine ſcripture ſcientiam appetunt: vel vt diui-
cias congregent: vel vt honores optineantur: vel famā acq̄rant:
quoz intentio quantū puerſa tantū miserāda. Sūt alij quos au-
dire delectant verba dei et opa: nō quia salutifera s̄ q̄a mirabilia
et diuina p̄comia in fabulas cōmutāt. Et sunt qui sacra ſcriptura
legūt: vt sint parati omni poscenti rendere rationē de fide & vt
inimicos veritatis destruant: minus eruditos instruāt viā verita-
tis perfectius agnoscant: et altius secreta dei intelligāt: arcus vt
altius ament: quoz deuotio est laudāda. Primi sunt miserādi. Se-
cundi amādi. Tercij laudādi. put ait hugo vbi supra. p̄dicator
ergo diuin⁹ alloquēs scolasticos: debz explorare i qb⁹ ſciētis stu-
dēt et laborēt et put videat expedire: cū eis dē offerat d̄ p̄dicis.

¶ Pars Sexta. Distinctio Prima. De informatio-
ne religiosoz de religionis p̄mua institutione.

Numeratis modis quib⁹ potest p̄di-
cator diuin⁹ cōferre cū viuis scolasti-
cis. Nūc saluatore illumināte & docē-
te. videndū est de mōis alloquēdi vi-
ros monasticos siue religiosos: et cō-
ferēdi cū eis dē quātū ad ea que sunt
eis p̄pua siue a p̄pua. Et quia de
vita religiosoz et virtutib⁹ determi-
nat a beato gregorio in li. dyalo. et
in vitis patrū. et collatōibus patrū
et in libro q̄ dicit paradysus. Ideo hic breuiter dicit de oib⁹ cōmu-
nib⁹ et generalib⁹. vt dēt saltē occasio sapiētib⁹. Primo ergo vi-
dēdū ē de sacre religionis p̄mua institutione. Secdo de vite reli-
gioſe eminētia vel dignitate. Tercio d̄ v̄tutū p̄fectione i qb⁹ p̄i-
cipaliter dicit religio cōsistere: scz paupertatis castitatis et obediē-
Quarto de quatuorā aliaz virtutum necessitate ad p̄fectā obser-
uatiā sacre religionis. Quinto de religionis sacre cōmoditate si-
ue vtilitate in hac vita. Sexto de premijs bonorum religiosorum
magnitudine. Septimo de male viuētiū in religione sacra per-
uerſitate. Octauo de pene vel tormenti grauitate.

Capitulum primus De prima institutione religionis

De primo notandum quod cum religio vera sit / qua deo unum colitur / et purgatissima pietate cognoscitur / put ait Augustinus de vera religione post primum. Siue religio non est aliud nisi cultus diuinus / ait idem de ciuitate dei . c . i . Est enim religio vera / qua se anima unum deo / unum se peccato subiciunt / recedunt a peccato / et ad deum se conuertunt / ait idem Augustinus de quantitate anime . Non religio appellatur / quia ea religio unum deo animas nostras ad cultum diuinum vinculo seruituti . hinc religio dicitur prohibere a religando vel religendo deum . amiseramus enim eum negligentes / ait Pater . Cum magis religio sit talis / tamen hic est intentio de religione / put est superogatio deuotionis cultus dei ad imitationem consiliorum euangelicorum . Cui potest conuenire definitio Cullij rethorice . i . li . ij . Religio est que superius cuiusdam nature quam diuinam vocant curam cerimoniarum affert . Et eadem ouenit illud quod Augustinus ait de vera religione . Religio est studium sapientie . hec enim est vera sapientia adimplere consilia dei siue euangelica .

Capitulum secundum De institutione et ortu eius

Religiosorum conuentum primum Samuel instituit / iugiter psallentium domino / ut ait magister in hystorijs super illud i . Regum . ix . Obuius habuit gregem prophetarum descendens de excelso / et ante eos psalterium / et dicebant prophetizare id est laudare deum iugiter / ait ibi magister . Et religiosorum personam gesserunt prophete / put ait Hieronymus . epla . lxxij . Sicut inquit prophetarum quos monachos in veteri legum testamento / edificauerunt sibi clauulas ad prefluendum Jordanis / et urbibus desertis / pamentis et herbis agris / et vitibus habitabant . Non et Johannes baptista in heremo vixit / cui vestis aspera / zona pellicea / mel siluestre . oia virtuti et continencie preparata . deinde filius dei qui cum esset omnium diues / factus propter nos egenus / sacram religionem veraciter instituit / et augmentauit / quoniam pauperes elegit / diuites in fide / ut eum relicto omnibus sequerentur mattheus . v . Venite post me . de quo et ipsi gloriuntur mattheus . ix . Ecce nos reliquimus oia et secuti sumus te . Hoc enim est apostolica fastigium / ait Hieronymus . epistola . ss . Hoc enim eos fecit apostolos ait Cyprianus . super Mattheum . omelia . xvi . Antiqua ergo institutio religionis / sacre ordinata et autentica est .

Secunda distinctio Capitulum primus De eminentia et dignitate religionis . Qualiter antiqui hunc modum viuendi pelegerunt .

EX predictis patet eminentia et dignitas religionis
 siue vite religiose qua xps elegit: discipulis tribuit
 et alijs predicauit Math. ix. Si vis perfectus esse uade
 et vende omnia que habes et da pauperibus et ueni et
 sequere me. Non et talem uitam duxerunt apostoli post ascensionem
 saluatoris: quoniam nullus dicebat aliquid esse suum: sed erant illis omnia
 communia Actuum. iij. Similiter talem uitam habuere credentes alexandrie
 sub marco euangelista: ut narrat phis vir doctus li. ij. ecclesiastice hystorie. c. xvi. ubi mira narrat de uita illorum. Primum
 inquit omnium renuntiabant cunctis facultatibus et extra urbem egres-
 si in ortulis uel exiguis agellulis degabant: refugientes impius
 propositi et uite dissimilis contubernia. scientes impedimento esse hoc
 arduum uolentibus iter uirtutis incedere. Et sequitur in litera mul-
 ta enumerando que in nostris exercentur monasterijs: continentiam
 uelut pimum fundamentum in anima collocant. et ita deinde reliquas su-
 per has pagunt edificare uirtutes: abuz potius nullus eorum capit
 ante solis occasum uel licet tempe lucis: cum phie studijs curam
 non corporis in nocte sociantes. nonnulli post triduum in comunione
 ueniunt ubi: quos uero edacior studio et fames purget. alij quat-
 to die uel sexto necessarium corpori indulgent abuz. Et sequitur ibi-
 dem. Quod apud eos consecrate uirgines indignum ducebant libidini
 mancipare uas ad capiendam sapiam preparatum: seorsum uiri et
 seorsum femine congregant. omnium nemo gustu contingit: sed nec quanti-
 bet carnem. tantum autem aque poculum et panis cum sale uel ylopo as-
 bus est. et ibi multa alia narrat. Et de hoc Cassianus li. ij. colla-
 tionum. Quod in primordijs fidei probatissimi monachi a beato marco
 qui primus alexandrie pontifex fuit normam susceperunt uiuendi:
 non tantum illa magnifica ut in actibus apostolorum retinebant. Des-
 runtamen etiam multa subtiliora atque sublimiora cumulauerunt: de
 quibus ibidem li. i. hystorie tuptite ante finem.

Capitulum Secundum De religionis eminentia

Multo ergo eminentis est et excellens uita religiosa: pro-
 ut Bernhardus ait in sermone de natiuitate: loquens
 de paupertate filij dei. Nasditurus inquit filius dei ele-
 git quod molestius fuit carni: quia natus in paupere domo et ce-
 tera. sed non tale iudicium mundi. aut ergo iste fallitur: aut mun-
 dus errat: sed impossibile est falli sapientiam. Melius ergo et uilius

De uirtutibus a primis

Et potius quod ipse elegit/ita ut quisquis aliud doceat vel sua-
 ceat ab eo tanq̄ a seductore est cauendus. *On* ut & ostenderet fili⁹
 dei voluntarie paupertatis p̄ciositatem elegit ip̄am/put ait ibidem
 Bern. in sermone de vigilia natiuitatis. Quid inq̄t paupertate di-
 tius? quid p̄ciosius qua regnū celoꝝ em̄t & gratia acquirit? Et
 in alio sermone ait Quid in celis bonoꝝ oim̄ affluentia s̄ paupertas
 non inueniebat̄ in ea. Porro in terra habundabat et sup̄habun-
 dabat & nesciebat p̄cius eius. Hanc ergo filius dei concupiscens
 descendit ut eam eligeret sibi/ & nobis sua estimatōe faceret pre-
 ciosam. Mira ergo fatuitas detrahentiuꝝ voluntarie paupertati:
 assumpte p̄pter custum? quam ip̄e sic elegit & p̄ciosam rem de-
 monstrauit: cum relinquere omnia p̄pter custuz sit melius q̄ ex-
 struere monasteria & pauperes sustentare: prout ait Jerom⁹
 epistola. cxx. loquens ad nepotianuz. Exstruis inquit monaste-
 ria/ multus a te per insulas dalmacie paup̄ꝝ numerus sustenta-
 tur: sed melius faceres si & ipse sanctus inter sanctos viueres. Et
 sequitur. Apostoli gloriuntur q̄ omnia dimiserunt et secuti sunt
 saluatorem: & certe preter retia & nauem nichil eos legimus di-
 misisse. & tamen testimonio futuru iudicis coronantur: quia se of-
 ferentes totum dimiserunt quod habuerunt. Plane ergo hic ait
 Melius est relinquere omnia p̄pter deuz q̄ expendere res possessas
 in usus paup̄ꝝ siue exercutioneꝝ monasterioꝝ. Non em̄z solum
 deus retubuit paupi voluntario p̄pter deuz s̄m̄ quantitateꝝ eoꝝ
 que reliquit/ s̄ eoꝝ q̄ concupiscere potuit. *On* Gregorius super
 euangelia li. i. omelia. v. Multuz dimisit q̄ cuꝝ re possessa concu-
 piscencie renūciauit. multū dimisit qui sibi nichil retinuit. Et se-
 quit̄. tanta a sequētibz sunt dimissa/ q̄nta a non sequētibz concu-
 p̄sā potuerūt: s̄ innumerabilia regna p̄nt concupisā. Qui ergo
 p̄pter deuz sua dimisit & nichil concupisat/ iudicandus est multa
 regna p̄pter deuz dimisisse. Et ideo merito retubuendū est ei re-
 gnuꝝ celoꝝ math. v. Beati paupes spū quomā ipsoꝝ est regnū
 Et ideo ad vitā religiosam hortat̄ Jerom⁹. in multis locis: sicut
 xxxij. ep̄la ubi ait. Licet puule ex collo pendeat nepos: licz spar-
 so cune & scissis vestib⁹ vbera quib⁹ te nutruerat mater ostendat:
 licet in limine pater iaceat/ p̄ calcatū p̄rem p̄ge: sicis oculis: ad
 vexillū crucis euola: soluz pietatis gen⁹ in hac re est esse crudele
 Et sequitur. Gladium tenet hostis ut me perimat/ & ego de ma-
 tus lacrimis cogitando: p̄pter patrem miliciam custi deseram.

cui sepulturam curati eam non debeo Math. viij. Et ergo Jeronimus epistola. lix aduersus vigilantuz Qd assens melius esse facere qui utantur rebus suis / & paulatim fructus possessionu pauperibus diuidant qm illos qui possessionibus venditis semel omnia largiuntur / non tibi a me sed a dno respondebit. Si vis pfectus esse vade & vende omnia Math. xix. ad eum loquitur qui vult esse pfectus / qui cum apostolis patrem & nauicula & retia dimittit. Sed inquis. si omnes se recluserunt & in solitudine fuerunt qs celebrabit ecclesias & quis homines seculares lucrificet & cui respondet Jeronim⁹. Si omnes fuerunt tecum fatui quis erit sapiens. Et sup addit. rara vel vna virtus nec a pluribus appetitur et vtinam essent omnes quod pauci sunt. de quibus dicitur. Multi sunt vocati pauci vero electi. Insinuat ergo qd hec est virt⁹ scz vendere oia & seq xpm respectu ei⁹ quod est celebrare ecclesias.

Capitulum Tertium De distinctione religiosoz antiquoz

Merito ergo est vita religiosa appetenda / que est vita diuina & apostolica: vt in ea seruiatur deo in tranquillitate quam appetierunt sancti antiqui in egipto / et inde per totum mundum: de quibus ait Jeronim⁹ epistola. lxxxviij. ad Eustochium vbi ait Qd tua genera monachoz in egipto fuerunt: scilicet cenobichaz & qui in comuni viuebant. Anachoritarum qui soli in desertis habitabant. Et alij quorum genus dicebatur Remich lingua eoz / qui bini vel terni simul habitabant. De primis ait ibidez et de vita ipsoz qd null⁹ in abo strepit⁹ / nemo in abo loquitur. viuitur pane leguibus & oleibus que solo sale condiuntur. vinum tantum senes accipiunt: & alia ibi de eorum vita qualia ait philosophus superius. Unde Jeronim⁹. Tales philosophus / tales iosephus in secunda iudaice captiuitatis historia refert. Oite vero anachoritarum audor paulus. illustrator anthomius. princeps iohannes baptista: vt ait ibidez. Digna ergo & excellens est vita religiosa: de cuius excellentia ostensum fuit Anselmo / cum esset quasi in extasi prout dicitur libro de similitudinibus in fine / ait ad eum angelus. Vis videre quis sit ver⁹ monach⁹: at ille volo. & duxit eum qm in conspectu magni claustru & speciosi & ait: circūspice. et aspexit. & erant parietes obduci auro et argento purissimo / herba in medio vitens & ispa argentea mollis et recolens. vltra humanam opinionem delectabilis.

Cum ergo ibi perpetuo habitare elegisset: ductor eius spondit sibi si vellet veraz ostendere penitentiam ibi posse habitare. & tunc ei glauit: quam visionem ostendit ei deo: vt est pie credendum ad ipsius soladuz: & alioz exemplum. Ammonendi sunt ergo religiosi vt considerantes sue vite dignitatem: digne et honouice viuant in ea.

Capitulum Quartum Quomodo in tubus consistit omnis religio.

Qonsistit autem vita religiosa in tubus principaliter. in voluntaria paupertate. in sincera castitate. in obedientie subiectioe. In quoz tuum figura didum est abrahe gen. xij. Egredere de terra tua & de cognatione tua: et de domo patris tui. In his enim tubus consistit perfectio vite scilicet in amoris eleuatione ab infimis: in cordis & in timoriz reformatioe ac libidinum cohibitione: et in adhesionem deo et summis: put ait Aug. epistola. 83. Sed summus est ipsa veritas: infimum est infima natura. nec beatum nec miserum esse potest quod in eodum inclinatioe ad infimum miserie conuersione vere ad summum beate viuunt. Qui in christo ergo credit non diligit infimum: non supbit in medio atque summo inherere ita fit idoneus. In his enim tubus est perfectio vt dictus est. Paupertas ergo voluntaria propter christum assumpta fundamentus est. Unde & saluator loquens de beatitudinibus & eaz merito promisit beati pauperes spiritu Math. v. insinuans per hoc quod paupertas est fundamentus virtutum & beatitudinum.

Capitulum v. De paupertate ad quam se obligant religiosi.

Hanc ergo paupertatem obligant se religiosi secundum exigentiam sui status: vel ad nichil habendum proprium: nec in communi nec in speciali: sicut obligant se illi qui sunt huiusmodi professionis scilicet beati francisci. vel ad nichil habendum saltem proprium in speciali: sicut obligant se illi qui possunt habere bona in communi: licet nullus possit habere proprium. Omnes ergo ne fiant peruicaces sui voti & sue professionis: et sic rei damnationis cum summa diligentia & sollicitudine studeant seruare paupertatem quam professi sunt. Exemplo sanctorum patrum scilicet benedicti & francisci & alioz. & hoc merito: quia vt dicitur in vitis patrum libro. ij. parte. vi. Thezaurus monachi est voluntaria paupertas.

Sicut ergo habens thesaurum / sollicitus eum custodit ne auferatur omnino vel diminuaturs vel modo aliquo violetur: sic et debet religiosus professor paupertatis ex voto pro exigentia sui status seruire sollicitus paupertatis. Unde narrat Gregorius .iij. dialogorum de ysaac quod offerentibus possessiones dicebat. Monachus qui possessiones in terra querit monachus non est. sic quippe metuebat paupertatis sue securitatem perdere: quod diuites auari solent pituras diuitias custodire. hic ergo erat verus amator paupertatis. De beato vero franco qualiter fuit amator sancte paupertatis observator et cultor / facta sua mundo manifestauerunt / et in vita sua in parte narrat. Consimiliter de sanctis antiquis / ut patet in vitis patrum ubi super. Obi narrat de quodam qui euangelium vendidit in pauperum nutrimento: dicens ipsum verbis vendidit quod iubet omnia vendi et dari. Nec solum exempla paupertatis inueniuntur in sanctis / sed etiam in principibus gentilibus: prout narrat Valerius libro .iij. c. .iij. loquens de fabritio / qui refutauit aurum et argentum sibi missum et alia preciosa / de quo dicit ibi quod continentie sue beneficio sine pecunia preuius erat: sine usu familie habundantia comitatus. quia locupletem illum faciebat non multa possidere sed modica desiderate. Et ibi de multis talibus principibus / qui refutauerunt diuitias et quasi indignabantur eas habere. Unde ait Seneca libro de prudentia Quod demetrius diuitias periecit / onus illas bone mentis existimans. Et ideo sequitur. contemne paupertatem nemo tam pauper quam natus est. Et de eodem ait libro de beata vita. quod eodem die quo interdixit sibi aliquid habere / interdixit aliquid poscere: quasi diceret. nec aliquid habere / nec aliquid petere licet. Consimiliter mira exempla paupertatis fuerunt in philosophis prout narrat Hieronimus contra Iouinianum de dyogene qui habitabat in dolio et in portis diuitiarum / et manu concaua bibebat nec voluit habere aliud poculum. Et de hoc in tractatu de virtutibus philosophorum. Unde et de hoc eodem Valerius ubi supra. Alexander continentiam dyogenis non potuit vincere / ad quem cum in sole secum accessisset: hortareturque ut si quod sibi prestatum vellet: redderet. de cetero inter me et soles michi de sim non obstes: quasi diceret. michi aliquid volo nisi quod non stes inter me et soles: hoc enim effectum ut michi sibi euipi posset / ut ait Seneca libro de tranquillitate animi: ubi narrat de quodam qui cum amisisset sua: ait. iubet me fortuna expedire per haec.

Si ergo p̄didi ignau legis diuine et fidei: et absq̄ spe regn̄i eter-
ni. et similiter ignau diuine dignationis: qua voluit esse paupe
p̄pter homines: ut ostenderet eminentiam paupertatis et precosita-
tem ut dictum est supra: nichil mirz q̄ fideles ob regnum celozuz
et ob p̄fectam imitatōnem filij dei velint esse contemptores diui-
naz: et paupertatis sanctissime sectatores.

Capitulum Sextum. Qualis debet esse paupertas.

Equia pauperem non facit cōmendabiliorem pauper-
tas si inter sordes peccata non cauet / put ait Jeron⁹.
epistola. 94. Videnduz qualis debet esse paupertas reli-
giozoz: et notanduz q̄ debet esse recto fine siue intuitu xp̄i p̄ele-
cta siue assumpta scz p̄pter deuz. et ut liberius et expeditius possit
homo vacare deo et diuinis: et agilius ludari cū hostibus cuz qui-
bus nudi ludari debemus / put ait Gregor⁹ sup euangelia li. ij.
omelia. xij. Propter hoc ait petr⁹ Math. xix. Ecce nos reliqui-
mus om̄ia et secuti sum⁹ te. Vbi ait Jeron⁹. Q̄ socrates phus
et alij reliquerūt diuitias s̄ non secuti sunt saluatore sicut aposto-
li. Et ideo Aug⁹ sup psalmū. xlix. Ideo inqt paup id est om̄ia
tempalia contempsit / ut tu sis tantum spes eius. Item debet esse
paupertas affectu amata vel amorosa. Religiosus emz debet ama-
re paupertatez sicut sponsam suā: qz ut ait. Cus. sup math. omel.
vlti. Paupertas est similis pulcre puelle / cui⁹ oculus pur⁹ et pre-
clarus / mansuet⁹ et tranquillus et delectabilis / ad om̄es respiciēs
nulluz habens odio. Ad modū ergo sponsi debz religiosus dilige-
re sponsaz id est suā paupertatez. Exemplo beati francisci / qui eam
desponsauit. Vñ p̄pheta ait. Elegi abieci⁹ esse magis in domo dei
Item debet esse hylaritate iocūda et reputatōe pacata: qz ut ait
Gregor⁹ sup ezech. li. v. omelia. vi. Ille paup est q̄ eo qd̄ ha-
bet eget. Nam q̄ non habet et habere non appetit diues est. pau-
pertas quippe inopia mentis est nō in q̄ntitate possessionis. Naz
qui cuz paupertate bene cōuenit non est paup / puer. xiiij. Melior
est paup sufficiens sibi. Et Seneca epistola. ij. Modesta res est
leta paupertas. et de hoc sup parte. ij. vbi de paupertate. Itz debz
esse paupertas statui cōgrua et moderata. Sunt emz aliqui q̄ fue-
runt paupes in seculo / et intrantes religionem volunt habere ma-
iores diuitias et maiores opulentias in omnibus tunc q̄ prius:

put dicit in tractatu de .xij. abusionibus in septima abusione . que
 est habitus p̄ciosus in religione: ubi ait Q̄ qui veteres aut viles
 pannos habere cōsueuerāt: in religione iam novos p̄ciosos habere
 ostendunt. & hec est magna abusio . put ibi sequit̄ . in q̄z p̄sona ait
 Jeronimus epistola . xxxiiij . Natus in paupe domo / & in tugur
 uo rusticano / qui vix milio & cibario pane sc̄z rugientem ventres
 satiare poterā: nunc simulaz & mella fastidio: noua genera / & no
 mina piscuz calleo saporibus auiaz . Itēz debet esse paupertas esse
 cū maceratiua . quia voluntaria paupertas martirium est: put ait
 Bernh̄ . in sermone de omnibus sanctis . Quid sibi vult q̄ eadem
 p̄missio paupibus & martiribus sit sc̄z regnū celoz Math̄ . v . Q̄
 genus martirij est voluntaria paupertas . Et sequit̄ . quod martirij
 genus graui⁹ q̄ inter epulas esurire . inter vestes multas & p̄cio
 sas algere . paupertate premi inter diuitias quas offert mundus .
 ostentat dyabolus / nos̄ter desiderat appetitus . ut usq̄ ergo regnū
 pr̄ omittitur s̄ paupertate emitur . in passione sancti martirij absq̄
 dilatōne p̄cipitur . Verus ergo pauper voluntaria paupertate sic
 fit pauper / q̄ sustineat famez . sitim . & inopias . Exem
 plo saluatoris qui ieiunauit et esurijt Math̄ . iij . Et discipuloz
 eius qui ceperunt euellere spicas . Et beati pauli qui in siti & fa
 me in fugore & nuditate seruiuit deo . ij . Cori . xij . Ego aut̄ men
 dicus sum & pauper ait p̄pheta . Contrario est de multis de quib
 us Bernh̄ . ubi supra Q̄ sunt pauperes / qui tali pacto volunt
 esse paupes ut nichil eis deficiat Itēz paupertas debet esse sc̄ia vel
 discretōe regulata / put ait ap̄d . philip . iij . Obiq̄ & in oibus
 institut⁹ sum & saturari & esurire / et habū dare & penuriam pati .
 Sup̄ q̄ Grego⁹ . sup̄ ezech . omel . vij . Res magna hec / sc̄z sc̄re
 saturari et esurire / et mire discipline scientia / q̄ in nobis toto mis
 cordis est discēda . Et sequit̄ . quē penuria sua nō frāgit . a grāz
 addōne nō retrahit . in rez̄ tempaliū desiderio nō accendit / ille sc̄z
 sc̄t penurā pati . Itēz paupertas debz esse hūilitate ordinata: put
 ait saluator math̄ . v . Beati paupes spū / q̄ sc̄z sunt v̄u humiles
 s̄m Aug⁹ . primo libro de sermone d̄ni in mōte . Humilitas em̄z
 est custos paupertatis: ait Grego⁹ . i . dyalogoz . c . xxij . Sine hac
 enim paupertas parum p̄dest / eo q̄ d̄ns odit pauperem superbu
 Ecclesiasticā . xxij . Et ideo summe cauenda est pauperibus ar
 gantia: prout ait Jeronimus epistola . cxx . Plus est animuz de
 poluisse q̄ cultū: difficius arrogantia q̄ aut̄ o carem⁹ & gemmis .

in p̄s̄o & p̄p̄ual̄ m̄uandū

Itēz e sup̄os pauperes

Dies enim abiectionis interdum gloriofis tumemur sordibus / & vene-
 rabilem paupertatem populati aure offerunt. Iosephus ysa. xlvj. Ad
 quem respiciam nisi ad pauperulum & contutum spiritu / & tre-
 mentem sermones meos. Religiosi ergo studeant ut sint paupe-
 res modis dictis: quia tales pauperes sunt deo amabiles Jaco-
 bi. i. Nonne deus elegit pauperes in hoc mundo / et tales exaudit
 dominus in mundo. Desiderium enim pauperum exaudiuit domi-
 nus ait ps. Et tales exaltat in iudicio / quia erunt cum eo iudi-
 ces. Iudicium enim pauperibus tribuit Job. xxxvi. De quibus
 ibi bene Gregorius moralium. xxvi. Et caueant ne sint transgres-
 sores sui voti vel professionis possessione alicuius rei proprie / ne
 sint damnandi. Unde narrat Jeronimus epistola. lxxxiiij. de quo-
 dam religioso proprietario. Quidam inquit de fratribus parisi-
 or magis quam auarior / centum solidos quos lima texendo acquisie-
 rat mouens dereliquit. habitum est inter fratres monachos con-
 filium. habitabant enim ibi creter quinq; milia in diuersis cellu-
 lis quid facto opus esset. alij pauperibus distubendos esse dice-
 bant: alij dandos ecclesie / nonnulli parentibus remittendos. Ma-
 charius vero & pathomius & ysidorus quos patres vocat / sancto
 in eis loquente spiritu inuadendos creuerunt / cum eodem di-
 cendo: pecunia tua sit tecum in perditionem: sicut fuit dictum symo-
 ni Machu. viij. Et merito. quia tales mentiuntur spiritui sancto
 et sunt fures et latrones usurpando sibi quod non est suum / et
 transgressores voti sunt & peruersi. Iosephus dixit beatus petrus Ana-
 nye. Cur temptauit sathanas cor tuum mentiri / scilicet spiritui
 sancto. & fraudare de predo agi Machu. v. Similiter de quo-
 dam monacho qui habuit tres aureos absconditos / narrat Gre-
 gorius. iij. dialogorum ante finem ubi dicitur Quod sanctus Grego-
 rius prohibuit ne fratres accederent in morte ad eum / & quod non
 sepeliretur cum fratribus / & quod proijcerent illos aureos super il-
 lum: dicentes. pecunia tua tecum sit in perditionem. Diuinus er-
 go predicator suadeat religiosis / ut sint pauperes dictis modis. et
 dissuadeat contrarium.

Distinatio tercia. Capitulum primum. De castitate
religiosorum ad quam se obligant. Quid sit castitas.

Sicut autem religiosi debent esse pauperes spū in abdicatōne temporalium ut dictum est: ita debent esse casti cohibitōne libidinum interuoz & exteuoz & refrenatōne. uolent enim omnimodaz & perfectaz castitatem. Qualis autem debet esse eorum castitas / patet sup̄ parte tertia ubi de mulierum pudicia: & parte quarta ubi de clericorum castitate. Si enim fideles mulieres debent esse pudice: & si ecclesiastici debent esse perfecte casti: multo magis religiosi qui se cōsecrauerunt deo suo perpetuo. Ipsi enim uerū sunt eunuchi inclusi in templo dei ad ipsuz deum laudandum / ysa. lvi. hęc dicit dominus eunuchis. Dabo uobis in domo mea & in muris meis melius nomen a filiis et filiabus. Ad literam enim sunt inclusi in muris monasteriorum. ipsi enim sunt qui se castrauerūt ppter regnum celoꝝ Math. xix. Est autem castitas cohibitio uel conseruatio amor & appetitū ab inordinata amarōne & appetitōne: ait commentator sup̄ illud angelice ierarchie. c. iij. Castis intellectus oculis. Uel castitas est summus amor omnimode puritatis / incorruptionis & integritatis: ait ibidem. c. vij. Ille enim castus est qui deum attendit & ad ipsum solum se tenet: ait Aug⁹. de beata uita. Item castitas est amor animi ordinatus / non subdens maiora minoribus: ait Aug⁹. de mendacio. Adis omnibus modis debet esse uir religiosus castus. cui competit illud. i. thimoth. v. Ueripsum castum custodi: ut sit scz omnium libidinum exteuoz pertinentium ad quosq; sensus cohibitio & castigatio / necnon & omnium libidinum interuoz siue in cogitatōne uel meditatōne siue in affectōne uel appetitōne. tales significantur per quosq; uirgines prudentes. Et cuilibet eorum competit illud Job. xxxi. Depigi fedus cum oculis meis / ut non cogitarem quidem de uirgine: ibi Gregorius moralium. xxi. Ut munda mens sit in cogitatōne a lasciuia uoluptatis sue. depumendi sunt oculi quasi quidam raptores ad culpaz. Et ibi bene de cohibitōne sensuum interuoz & exteuoz.

Capitulum Secundum. Que sunt necessaria uel expedienda ad custodiam castitatis

Ut autem possit seruari castitatis illesa & perfecta / debet esse superfluoꝝ alimentoz & odorum subtrahio. & omnis occasiois expulsio. et omnis carnalis amoris abdicatio.

tio. & carnis maceratio. quia sine comitibus suis scilicet tempan-
 tia & ieiunio cito lacesat: ut ait Cusostimus super psalmum quin-
 quagesimum. Et de hoc Jeronimus bene epistola. lxxxiiiij. ubi
 ait apostolus. Macerat corpus suum et anime subijct imperio.
 .i. Cori. ix. Castigo corpus meum / & adolescentula feruente di-
 bis corpore / de castitate secuta est: quasi diceret non. Et sequi-
 tur. alia peccata extrinsecus sunt scilicet auaritia: et alia sola libi-
 do insita est. Grandis ergo virtutis est & sollicitudine diligentie / su-
 perare q̄ natus sis in carne non carnaliter viuere: tecum pugna-
 re quotidie / & inclusum hostem argi / ut fabule ferunt centum ocu-
 lis obseruare. Et super addit id quod ait comicus. sine cerere et
 libero alleo & vino fuget venus. Et post. quicquid seminauum
 voluptatis est venenum / puta parcus abus et venter semper esu-
 uens. tuduamis ieiunijs prefertur. nichil sic inflammat corpora
 & titillat membra genitalia sicut indigestus abus / videturq̄ couul-
 sus. & ibi bene de hoc. Ideo apostolus eph. iij. Nolite inebua-
 uerit / in quo est luxuria. Debet enim religiosi sic mortificati esse
 & quasi non sentiant / saltem cum delectatione predictos fetos mo-
 tus: sicut fuit de xenocrate philosopho / ut narrat Oalerius libro
 iij. capitulo. iij. Qui non sensit mulierem que iuxta eum accubu-
 it. & sponderat eum allicere: & alijs iridentibus / q̄ non poterat
 flectere animum suum illecebris. respondit: peractum victorie non
 de statua sed de homine fuisse. posuerat enim quasi pignus contra
 alios quod eum flecteret / qui quia fuit in se insensibilis ad talia
 id est non sentiens vel appetens / vocauit eum statuam. Religio-
 sis enim competit illud Romanoꝝ. viij. Non estis in carne sed
 in spiritu. Item ut sint perfecte casti / debet esse omnis occasio-
 nis exclusio / sicut est mulierum familiaritas. & frequens collocutio:
 incautus aspectus. prolixus confessus. Unde debent cauere a coha-
 bitatione cum mulieribus / prout dictum est de ecclesiasticis supra
 parte quarta. Unde in vius patꝝ libro. i. parte quarta: ait mu-
 lier sancta ad monachos / qui de via declinauit q̄ vidit moniales
 Si esses inquit perfectus monachus non ita respexisses nos ut co-
 gnosceres nos esse mulieres. Et parte secunda de atlemio abba-
 te: qui respondit mulieri petenti ut haberet memoriam eius sc̄z in
 oratione. Rogo inquit deum ut auferat memoriam tuam de cor-
 de meo. Et similiter parte quarta de muliere sancta in monaste-
 rio egrotante: que non sustinuit ut eam frater suus visitaret.

ne propter ipsam veniret in memoriam feminarum: sed ei man-
 dauit: vade frater ora pro me quia cum gratia christi videbo te
 in regno celorum. Et similiter parte decimaquarta de il-
 lo qui noluit matrem videre: neque eam accedere nisi oculis clau-
 sis. Summe enim sancti patres euitauerunt colloquia et confor-
 tia mulierum: cum tamen essent abstinentia multimoda exhausti
 et penitentibus ac laboribus et ieiunijs macerati / orationibus et vi-
 gilijis supra se eleuati. vnde narrat Augustinus libro de cura pro
 mortuis agenda: de Johanne nobili monacho: qui habuit spiritum
 prophetie: cum enim eum impatienter cuperet videre quedam
 religiosa mulier / et per matrem suam instaret / et ille nollet: quoniam
 iam illud nunquam permisit feminis: dixit matre: dic uxori vi-
 debit me nocte proxima: sed in somnis: sicque factum est: monuit
 eam quicquid fidelem coniugatam moueri oportebat: que cum
 euigilasset de seipso eum matre suo propter hoc dicebat abbas
 discipulo: eamus illic ubi non est mulier. ut dicitur in vitis pa-
 trum parte prima. Nouerat enim quod demones iugiter laborant
 ad temptandum religiosos. ut assequantur victoriam de predictis
 ab eis deuidis ut narratur in vitis patrum ubi supra parte quin-
 ta. De filio sacerdotis ydolorum qui vidit sathanaz et militiam
 eius sibi assistentem / et cum quereretur a quolibet quid fecerat: et
 vnus diceret / suscitauit bella per xxx. dies: quem iussit dyabolus fla-
 gellari: et alius diceret / submersi naues in mari per xx. dies: quem ius-
 sit similiter flagellari. Et alius diceret: sed lites in ciuitate et etiam
 sponsum quendam occidi in nuptijs: et hunc similiter iussit flagel-
 lari: et alius surrexit qui dixit se fuisse in heremo per xl. annos et im-
 pugnauerat monachum quem vix illa nocte fecerat fornicari quod
 audiens princeps ille: surrexit et osculatus est eum / et tollens cor-
 tonaz suam posuit in capite eius: fecitque eum sedere secum in vna
 sede dicens: magnam rem fecisti: quod ille videns intra semetipsum
 dixit: magnus est ordo monachorum / et egressus factus est monachus.
 In consorcijs ergo mulierum caueant religiosi: ut sint vere casti
 Item ut sint vere casti religiosi: debet esse omnis carnalis amo-
 ris abdicatio. ut ait Hieronymus epistola dicta. Carnalis amor
 spiritus amore superatur desiderium desiderio restungitur. Ele-
 uatio ergo ad deum et ad celestia necessaria est: quia ex degustas-
 tione diuine dulcedinis: refugescat amor carnalis. Gustato enim
 spiritu / desipit omnis caro: et econuerso: cum delectatio carnis

abscondit: mox alia delectatio inuenitur. vt ait gregorius moral
xxx. Castitas e pulcritudo anime: siue filie regis abintus. ait au
gustinus de tra faustum capi. xv. Sapientie viij. O q̄ pulcra est
casta generatio cum claritate. Qualis autem deet esse castitas.
habitum est supra parte iij. de castitate ecclesiasticorum

Distinãio quarta Capitulum primum. De obedientia
ad quam se obligant religiosi Quid sit obedientia

O non solum viu religiosi vouent p̄dicta: sed etiaz
voluntaria obedientiam: que est voluntatis p̄pue s̄b
iectio: ait Damascen⁹ li. iij. capitulo xiiij. Melior
enim est obedientia q̄ victima prima romanoꝝ xv
Super q̄ Gregorius moral. vltimo Ido melior est: quia sc̄z
per victimas aliena caro sed p̄ obedientiam voluntas p̄pua mac
tatur: & ibi multum de obedientia: cui⁹ eminentiam ostendit fili⁹
dei: qui non venit facere voluntatem suā: sed voluntatem patris
Ioh. vi. Item ostendit in adimplendo ipsam p̄fectionem & per
seuerantiam: q̄ndo factus est obediens vsq; ad mortē phi. ij. vñ
Bernhardus ad senonem xp̄us dedit vitam: ne p̄deret obediãz

Capitulum sc̄m Qualis dēt esse obe
dientia et de gradibus eius.

Qualis autem esse debet obedientia: & de gradibus ei
us describit Bernhardus sufficienter. De obedientia
in sermone: qui incipit egredere de terra tua. ait domi
nus ad Abraham genesis xx. et post xxij. Tolle filium tuum. p̄
misit enim obedientiam Abrahæ in exemplum. Primus autem
gradus obedientie est libenter obedire: donec mandata voluntas
te p̄pua diligant voluntatem prelatorum. Secundus grad⁹
est simpliciter obedire: sine questionibus: sine murmuratōibus
& excusationibus: in auditu inquit auis obediuit mhi. Tertius
gradus est hylauter obedire. Dilatorem enim datorum diligit
deus: serenitas in vultu / dulcedo in sermone multum decorant
obedientiam s̄m illud poete. Super omnia vultus accessere boni
Exemplum de dauid saltante ante archam secundi Regum vi.
Quartus gradus est velociter obedire: viam inquit mandatoꝝ
rum tuoꝝ cucurri cum dilatasti cor meum: fidelis enim obediens
moram nescit: fugit crastinum: ignorat tarditatem: precipientes
preuenit: oculos parat visui: aures auditui: linguam voci: pes
as itineu: et totum se colligit. vt imperantis impleat voluntatē

Exemplum de zacheo cui dixit dñs. Zachæ festinans descende lu-
ce. xix. Quintus gradus est viviliter adimplere / s̄m illud. Virili-
ter agite & confortetur cor vestrum. & si tribulatio intonat: si per-
secutio insultat: si peccatores laqueus ponunt: si maligni spiritus
iter impediant: dicat sc̄z obediens. paratus sum et non sum tur-
batus. Sextus gradus est humiliter obedire. Cuz inqt̄ esses par-
uulus in oculis tuis / factus es caput. i. Regū. xv. Septimus gra-
dus est obedire p̄seueranter. q̄ em̄z p̄seuerauerit vsq̄ in finez sal-
uus erit Math. x. Et hoc in aduersis / sc̄z cum est grauis ad audi-
enduz grauior ad implenduz ad tenendum grauissima. Et idem
Bernhardus in sermone quodā de aduentu. Obedientia est quin-
tipartita. Prima est cum est redūz opus: qz non est obedienduz
contra deuz. Secunda cum est opus voluntariuz: qz que est ex
necessitate non est bona. Tercia cum ē opus puz: vt sc̄z sit inten-
tio pura. si enim oculus simplex fuit totum corpus iudū erit
Math. vi. Quarta est cuz opus ē discretū ne quid nimis. Quin-
ta cum est firmuz id est p̄seuerans. vt autem p̄seuerantiam habe-
at murus obedientie / debet habere p̄pugnacula potentie. Et idem
in meditatōibus suis: vbi ait Q̄ bonus obediens dat suum vel-
le & suuz nolle: dicens cum propheta. Paratum cor meum deus
paratum cor meum.

Capitulum Tertium Qualia debent esse opera obedientie.

Ex predictis patet obedientie excellentia: qz in ea volun-
tas p̄pria madatur p̄pter deum / put ait Gregorius vbi
supra. Melior em̄z est qui dominatur animo suo expu-
gnatore verbum puer. xvi. Super quod Gregorius. ij. pasto. c
xi. Quia in primo sc̄z animus a se super at / in alio que sunt extra
subiugatur. Et ex hoc patz obedientie difficultas. Nichil ē em̄z
homini angustius q̄ p̄prias frangere voluntates / ait Gregorius
moralium. xxxij. Et. i. petu. ij. Castificantes vel castigantes ani-
mas vestras in obedientia caritatis. Item ex his patet hominis
p̄ obedientia triumphalis victoriositas: qz per obedientia vincit ho-
mo seipm / & voluntatez suam liberam captiuat / & subijcit alteri
voluntati. Vir em̄z obediens loquet̄ victorias puer. xxi. Meri-
to enim obedientia est laudanda. Ipsa enim est virtus et mater
& quodāmodo custos virtutum / ait Augustinus. de ciuitate dei libro.
xviij. capitulo. xx. Et de hac in vitis patz libro. ij. parte. xvij.
vbi dicitur Q̄ obedientia est salus oim̄ fidelium: gemituz omnium

virtutum . celos apertens . homines de terra eleuans . cohabitatur
angeloz . abus omniuz sanctoz .

Capitulum Quartum De exemplis obedientie in antiquis.

Qualis autem fuit obedientia antiquorum ibidem narrat. Ex
emplo de illo qui uigauit lignum arduum per tres annos ad
imperium abbatis: quod protulit fructum qui fuit uocatus fru-
ctus obedientie. Et de illo qui ligauit leenam ad impium abbatem.
Et de illo qui proiecit filium in fluum: et de alijs multis. Et de illo
qui dimisit unam partem littere scilicet non scriptam: cum esset uocatus ab
abbate. Et parte . xv. de illo qui dimisit cultellum in pisto maffo
cum esset uocatus ab abbate et cetera. Similiter narrat Beuerus
in suo dialogo de mira obedientia antiquorum religiosorum: sicut de
obedientia illius cui precepit abbas uigare uirgarem ardam: qui per
duo milia annorum proprijs humeris apportauit aquam: donec tertio anno
floruit. Similiter narrat de obedientia illius qui promisit omnes obe-
dientiam abbati: et quod in ignem ire non recusaret si abbas imperaret.
cuius abbas iussit intrare cibarium: non distulit et flamma cessit ei
ut puerus hebreus. propria enim fuit apud eos uirtus obedientie ut dicit
ibi. Similiter iohannes cassianus li. i. colla. omni exemplificat de obe-
dientia antiquorum: sicut de illo qui uigauit lignum arduum portando
aquam per duo milia annorum: a quo quiescit senex si miserat radices: qui re-
spondit se nefare. et euulsit senex lignum quod uigauerat alius per
annos: et proiecit. Similiter exemplificat de alio: qui ad impius se-
mis proiecit lenticulam olei per fenestram que sola in heremo erat: non
considerans preceptum iniquitatis. Similiter ponit exemplum de alio
qui ad impius semis saxum euoluere toto nisu contendebat: quod mu-
te turbe hominum mouere non possent. Similiter exemplificat de fratre
nobili: cui dixit senex se ut decem sportas per plateas deferret:
humeris ad uendendum: et ut diuini in hoc officio teneret: non simul
omnes sed sigillatim venderet: quod ille deuote impleuit. Simi-
liter de discipulo beati benedicti qui cucurrit super aquas: nec scuit
esse aquam. quod sanctus uir benedictus non suis meritis: sed obedientie di-
scipuli scilicet manu deputauit: put narrat. ij. dialogo. c. vij. Ex-
dictis ergo patet: quod talis erat obedientia antiquorum: quales describit
Bernhardus ubi super. scilicet uoluntaria prompta et sic de alijs. Unde et se-
mores loquebantur fratribus distorta: ut uiderent an essent in
omnibus obedientes: sicut fecit quidam dicens fratri ut comedere-
ret sexta feria mane: put narratur in uitis partem decima.

et super omnia precauebant antiqui a propria voluntate: prout dicitur in vitis patrum ubi supra . q̄ dixit senex : q̄ non pugnant demones nobiscum multum: q̄ndo facimus nostras proprias voluntates: quia propter proprias voluntates ipsi demones facti sunt. propria enim voluntas est murus eneus inter deum & hominem quam si homo reliquerit: poterit dicere: in deo meo transgrediar murum . ut dicitur ibidem Et ideo alius frater dixit: mea iustitia est si propriam fecero voluntatem ut dicitur in vitis patrum parte xij . Et non solum religiosi antiqui fuerunt obedientes suis superioribus: sed milites gentiles suis principibus . ut patet superius parte prima ubi de disciplina militum . Et valeus libro secundo ubi narrat qualiter milites erant obedientes suis principibus / & in disciplina suscipienda pro arbitrio eorum et in stando in acie pro dispositione: ubi narrat de quodam qui dixit q̄ si quis fugiens castra petisset: pro hoste interficeretur . qua severitate milites compressi hostes vicerunt : ubi de consimilibus

Capitulum quintum De imperfecte obedientibus

Contrario est de multis etiam religiosis: qui malunt habere superiores qui faciunt illorum voluntates q̄ e contra . prout narratur in vitis patrum parte decima de quodam abbate respondente cuidam: qui ad eum venit / dicens . vellem habere abbatem iuxta voluntatem meam et mox cum eo cui respondit Abbas: tu queris abbatem non ut sequaris eius voluntatem sed ut ille sequatur tuam . Qd̄ ille audiens ait: ignosce mihi pater quia gloriabar estimans me dicere bene: cum nihil dicerem vel tenerem . Et hi sunt similes illi ceco: cui dixit dominus: quid vis ut faciam tibi Mathei viij . Super qd̄ ait bernhardus in sermone . q̄ tales sunt multi a quibus magis oportet ut superior querat quid volunt qd̄ fiat eis q̄ e converso Ne aliqui decipiantur in hac parte estimantes indifferentia esse vel leuia: que dicuntur a superioribus: non tamen eis necessario obediendum . Audiant illi Bernhardum libro de preceptis et dispensatione in regula scilicet sancti Benedicti . dicitur obedientia que maioribus debetur deo exhibetur: quamobrem quicquid vice dei precipit homo quod non sit certum deo displicere sec̄

non est accipiendum q̄ si deus precipiat. Quid interest utz de9
per se an suos ministros siue homines siue angelos hominibus inno-
tescat suum beneplacitum. Nec dicatur. q̄ loquitur de his q̄ tra-
dit scriptura: vel ratio manifestat: quia de his non est preceptor
expectandus vel prohibitor auscultandus: sed q̄ illa latere vel
obscurum esse agnoscat. ut in dubium venire possit utrum deus
sit an alter forte velit: hec ille. In talibus ergo obediendum est.
quando precipiuntur a superiore propter qd̄ cauenda est inobedi-
entia in talibus. Sunt enim tres gradus: ait Anselmus capitu-
lo xxiiij. scilicet obedientia & inobedientia que sunt contraria: & li-
centia que est quasi media: que quidem multos decipit. prout ait
ibidem. ponens exemplum de ancillis que sunt sub domina sua: et
de latrona inter eas que procurat exire: fingendo causas multi-
plices: & nisi potuerit obtinere licentiam intermitit opus. prete-
dit q̄ sit infirma: contumelatur: occulte detrahit et sic de alijs

Capitulum sextum De periculo inobedientie

Inobedientia vero est cauendū religioso: sicut a dā-
natione: q̄a contra conditorem superbie est eius mā-
data transcendere: ait Gregorius moral. xxiiij. Et qui
subesse fastidit imitatur dyabolum. Item moral. xxviiiij. Ad am-
em quia voluit ut vel viuere consilio suo. lapsus est: per eum
qui ante eum ceciderat per superbiam: qui propmavit ei calicem
superbie. ait Augustinus super Joh. omelia xxv. Quomodo au-
tem propria voluntas est quedam adultera comūda dyabolo
ex qua nascuntur vicia: & quomodo est similia herbe venenose q̄
comedentes efficit leprosos: ait Anselmus de similitudinibus p̄-
pincipium bene: que quidem inobedientia grauitet puniebatur
etiam ab antiquis principibus in militibus. prout narrat Augu-
stinus de ciuitate dei capitulo xvij. De illo qui occidit filium q̄a
pugnauit contra imperium suum. licet vidisset. Et consimile pu-
mo de ciuitate dei capi. xxij. Et item Egiptus libro iij. p̄dica-
tor ergo diuinus alloquens religiosos: hortetur ad predictas
virtutes dehortando contraria

Distinctio Quinta Capitulum primum De sep-
tem necessarijs religionis. ut perfecte viuāt in p̄-
dicijs de elongatione a tumultibus

Q licet sint multe alie virtutes necessarie religiosis
 ut sint perfecti: tamē ad p̄sens causa breuitatis sunt
 eis septem necessaria. Primum est a negotiōmibus
 secularibus & tumultibus mundanis elongatio / & in
 claustris queta habitatio: nisi q̄ntuz cogit iusta necessitas vel ve
 get pia utilitas / put hortatur Jeronim⁹ epistola. lxxij. Quid
 desideramus in q̄t urbium frequentiam / qui de singularitate cense
 mur / michi in q̄t opidum carcer est / solitudo paradusus Et itē
 epistola. xxxij. Coheremus familiar⁹ dō gaudentes quid agis
 frater in seculo qui maior es mundo Itē epistola. xxv. ubi ait
 Conuiuia tibi sunt vitanda seculariū / maxime eoz qui honorb⁹
 tument Itē epistola. 83. Monachum se non esse loquendo & di
 scurrendū s̄ tacendo & sedendo nouerit: legat Jeremiā dicentem
 Sedebit solitarius et tacebit Qren. iij. Et de hoc multa Jero⁹
 in p̄dictis epistolis. Et in tractatu de duodm̄ abusionibus Q
 abusio quinta est monachus curialis scz frequitans curias. Sex
 ta abusio monachus causidicus. Et ibi multum de hoc & de picu
 lis religiosoz vagantiuz per mundum

Capitulum Secundum De omnimoda sui ipsorum abnegatōe

Secundum eis necessariuz est omnimoda sui ipsoz abne
 gatio / & plena transmutatio in alios viros: adimplen
 duz illud saluatoris Math. xv. Qui vult venire p̄ me
 abneget semetip̄m & cetera Sup quod Gregor⁹ li. ij. sup euāge
 lia omelia. xxij. Q tunc nosmetip̄os abnegamus / cum vitam⁹ qd
 p̄ vetustatez suim⁹ / & ad hoc m̄timur qd per nouitatez vocamur
 Et sequit. nisi a semetip̄o q̄s deficiat / ad eū qui sup ip̄m ē non ap
 propinquat. Et ponit exempluz de plantis olez / que transferun
 tur ut p̄fidant / eradicantur ut crescant: et de seminibus que in
 terra deficiunt ut uberius surgant Et idem sup ezech. li. i. omelia
 x. Semetip̄m abnegat / qui mutat⁹ ad meliora incipit esse qd non
 erat & desinit esse qd erat. i. Cori. v. Si qua in xp̄o noua crea
 tura & cetera. Nec solum debet esse religiosus mutatus quantū
 ad reatum culpe: eo modo quo loquitur Gregorius omelia pre
 dicta Q si luxuriosus conuersus est ad vite continentiaz se muta
 uit: q̄ illa mutatio est necessaria omni penitenti: verte inquit im
 pios & non erunt & cetera. puerbioz. xij. Sed debet esse mutatus

quantum ad concupiscentie appetitum siue motum: put est possibile in hac vita corruptibili: ut possit dicere cum apostolo. **Diuo** ego iam non ego **Gala. ij.** Sic enim debet esse mutatus: ut superbia ita impatientia et horum vicioz concupiscentie sint in eo quasi extincte: ut scilicet ad motus talium vicioz sit quasi immobilis. non solum exemplis sanctorum qui se sic abnegauerunt et mutauerunt in alios viros omnino: sed exemplis philosophorum ut patet supra de illo philosopho quem scortum vocauit statuam. Et similiter de dyogene: de quo dicitur in collationibus patrum. Quod cum quisdam intuens eum diceret ei: oculi corruptoris in quem cum discipuli uellent irruere: respondit. quiescite o sodales etenim sum talis sed contineo me. Et de demostene dicitur in pollicrato libro xvij. capitulo. vij. Quod preliatus est cum rerum natura: et vicior abiit: malignitatem eius pertinacissimo animi robore superando: ita quod alterum demostenem natura / alterum inuictura est enixa et nisi sic mutatuere se religiosus. nec erit ei plena pax in seipso. **Seneca** epistola. xxvij. **Animus** debet mutare non telum: ait poeta. aliter sequentur te quocumque peruenis uida. **Ideo** **Socrates** cuidam querenti quare non prodesse ei peregrinationes? Respondit. quid miraris tibi non prodesse peregrinationes cum te circumferas tecum. te enim premit eadem causa que expulit. quid enim terrarum nouitas prodesse potest: ideo fuga te non iuuat. tecum enim fugit onus animi deponendum: non autem tibi uolus placebit locus. uadas huc et illuc: ut pondus excutias quod iactatione fit incomodius uel incomodosius. Et perit exemplum bonum. in naui onera immota minus uigent inaequaliter conuoluta aliter partem in qua decumbunt immergunt. similiter egruz concutis. Studium ergo religiosi debet esse ad se mutatum modo dicto: et ad uida animi extirpanda quod multi non faciunt. put ait **Gregorius** omelia dicta. **Uitimus** inquit quosdam habituz non animuz mutataisse: ita ut religiosam uestem sumerent: sed ante acta uida non calcarent. ite stimulis fetaliter agitari: malicie dolore in proximi lesione feruescere de ostensis bonis superbit. presentis mundi lucra inhyanter querere. de solo exterius habitu sanctitatis fiduciam habere.

**Capitulum Tertium De cultura cordis siue
inteuou exercitatione.**

Homem debet esse religiosus specialis cultura cordis; quasi orti vel agri exercitatio: et quia hostis seminat zizaniam suggestionum et abintus pullulant feminaria vicioz: et quasi scaturigines ebullientes libidines concupiscentiarum: et ideo nisi cor excolat quasi ortus spiritualis surgunt peccata et opprimuntur bona que fiunt. puer. xxviiij. Per agrum hominis pigri transiui et sequitur et ecce totum repleuerant vortice et scilicet ardores libidinum et spine id est punctiones cupiditatum et materia dissipata id est custodes disciplinarum. Ad modum ergo industrii agricolae debet religiosus animam suam excolere: extirpando vicia et inserendo virtutes propter hoc dicit ibidem diligenter exerce agrum tuum: et hoc non solum exemplo sanctorum patrum: sed etiam philosophorum. put ait appuleus libro de deo socratis. Nihil eque minor quam cum omnes cupiant optime vivere et sciant non alia re viui quam animo: nec fieri posse: quam ut optime viuas animus colendus sit: tamen homines animum suum non colunt Et ponit exempla: si quis velit cernere: oculi curandi sunt quibus cernitur: si velit praemittere currere: pedes curandi sunt: si pugnare velis. brachia sunt tegenda: quibus pugnatur: et sic de alijs membris. Cur ergo homines animum suum ratione non excolant: que ratio viuendi omnibus necessaria est: vbi persequitur. quod non sit animus bonus. nec per bona exteiora: nec per bona corporis sed bonis artibus doctus: et optime eruditus: in quantum homo sapiens et bene consultus. hec inquit omnia mens habuit socratis: et ideo cetera habere contempsit: loquitur enim ut philosophus. Si enim cura est hominibus de agro excolendo: siue de equo suo mundando: et bene ornando: multo magis debet esse de anima vni Agellius libro ij. Si quis agrum suum passus fuerit sordescere eumque indiligenter curauerit: ac neque arauerit neque purgauerit. siue quis arborem seu vineam habuerit derelictam: id non sine pena fiet vel fieri potest. Item si quis equitans: equum habet et macilentum: aut parum nitidum in pollide notabitur id est in crure hec ille. Religiosus ergo excolat cor suum ut ipse sit arbor: et faciat fructus suos bonos Mathei vij. Ut enim ait Augustinus de verbis domini sermone xij. Quid prodest archa plena bonis: et inanis est conscientia: bonus vis haberi: et bonus esse non vis. exultescere de bonis tuis debes. si domus plena bonis: et te malum dium habet Et concludit ibidem. quod bona exteiora si possent clamare contra dominum suum interpellarent ante deum. Ecce quanta

bona dedit huic et ipse malus est Abacuc .ij. lapis de pariete clamabit. Ideo ibidem Augustinus ait. Quid ei prodest quod habet: quoniam eum qui omnia dedit non habet. Quid prodest stulto habere diuitias: cum sapientiam emere non possit. Eccli. v. Studium ergo continuum religiosus sit: cor suum excolere modo dicto ad ipsum cor redeundo et intime inspiciendo.

Capitulum Quartum. De interiori scrutatio.

Quartum quod est necessarium religiosus. est sui ipsius subtile perscrutinium intimum et interna discussio: ac vera cognitio. vicia enim se simulat esse virtutes ut sepe. putat Gregorius mora. xxxij. ponens exemplum: quod dissoluta remissio: quasi mansuetudo et pietas videtur: effusio misericordia creditur: malorum pertinacia constantia dicitur. Timor incompetens vel impetus humilitas creditur. veritas superbia vici libertas estimatur: et pigritia quasi continentia quietis attenditur: et inquietudo vigilantia nominatur. et sic de alijs. putat ibi enumerat. Et ideo debet religiosus redire ad cor suum: et reuocare meditationes affectiones actiones et omnes circumstantias: quasi ad caput. Job. xxxiiij. Non est in potestate hominis. ut veniat ad iudicium. ubi Gregorius mora. xxv. Qualiter se debet iudicare homo interius et scrutari. ubi ait quod ibi conscientia accusat: ratio iudicat: timor ligat: dolor excruciat quasi idem dicit Augustinus. de penitentia. constituto in corde iudicio assequebat cogitatio: testis conscientia. carnis timor. Inde quidem sanguis anime confitentis: per lacrimas profluit. Et ideo dicitur de sanctis animabus. Quae corpora eorum plena erant oculis propter predictum scrutinium. prout exponit illud quod Gregorius super Ezechielem omelia. vij. et. xxij. Ubi exponit illud quod ait dominus sanato vade in domum tuam. Et de hoc sufficienter Hugo de claustro anime spiritualis: sicut inquit conuentus ut errata corrigat statuta hora ad capitulum confluit: sic mentis ratio cogitationes diuersas ad secreta animi et cordis reuocat: ut in corrigibiles eiciat: corrigat inquietas: negligentes emendat: et in hoc capitulo. abbatis locum ratio possidet. Ysaie. xliij. Reducemus ad memoriam ut iudicemus simul. Et. xlvj. preuaricatores redite ad cor. Et prima Cor. xi. Si nosmetipsos diuidi caremus: non utique iudi. Et puer. xij. Cogitationes iustorum iudicia. Et e contra de nolentibus se iudicare vel scrutari modo

vidio Ysaie. lix. Non est iudicium ingressibus eorum. Et ad hoc iudicium discernendum debet homo redire ad cor ut didum est. Eccī. xxxij. p̄curre prior in domū tuam: et illuc aduocare: et illic iude ezechiel. xl. Labia eorū relaxa v̄l reflexa int̄sec⁹ p̄ circuitum. loquit̄ de labijs mensarū: vbi Gregor⁹. libro. ij. omelia. ix. Qualiter quisq; debet redire ad seipsū: et reflexere labiū: recogitando sua dicta et facta Qd̄ debet religiosus facere: nō solū exemplo sanctorū: s; etiā phoz quia ut ait Seneca libro tertio De ira: anim⁹ quotidie ad rationez reddēdaz vocā⁹ est: faciebat inquit hoc estius. et cōsumato die cum se ad nocturnā quietē recepisset: interrogaret animū suū: quod hodie malum tuūz nasci: cui vido obstitisti: qua parte melior es. Desinet ira et moderatio eius cum scies te ad iudicium quotidie esse venēdum: hāc discussionez impedit occupatio et euagatio ad exteriora. put ait Gregor⁹ sup̄ Ezechiel. libro primo omelia. xi. Dicens q̄ sicut cōcussa aqua ymaginem perspicientis non reddit: s; soluz cum est quieta. sic ē de aīa que nō apprehendit se: cum est nimis inquieta.

Capitulum Quintum. De sui ipsorum vera cognitione.

Consequenter debet esse in religiosis p̄ue cognitionis studiosa inquisitio: et sui ipsorū luculēta discussio. Recogitio enim inuenitur p̄ precedentē et subtilez discussionem. scda Corinth. vltio ipsi vos pbate an cognoscatis vosmetipsos. hec enim cognitio debet esse q̄si p̄maria: post cognitionē dei in homine p̄pter qd̄ orabat Aug⁹. Nouerim te: nouerim me: ut dicit̄ in p̄ticipio soliloquioz de qua cognitione Bern. sup̄ cātica omelia. xxxvi. volo p̄inde animā p̄mo oīm scire seipsam: qd̄ postulat ratio orōinis. Quomā qd̄ nos sum⁹ p̄mu⁹ nobis est. et ratio utilitatis: quomā talis scīa nō inflat s; humilīat. Et est quedā p̄paratō ad edificandū. Et ibi b̄ti de hoc. hec enī ē phia religiosi seipsūz cognoscere. Et enim ait Ysaac de diffinitionibus: philosophia ē cognitio sui ipsius ab hoīe. Unde et apud gentiles: in fronte tēpli fuit scriptum ex snia delphici oraculi id est appollinis: ferē hec vox cōsulerenti ad beatitudinez: quo itinere pueniret / si te inquit agnoueris. put ait Macrobi⁹ libro p̄mo: hoc enī oraculum ē appollinis et descēdisse d̄ celo credit̄. Notiselicō vel gnotosolitō id ē s̄cto te ip̄m. dicitur in pollicrato li. iij. ca. ij. cui cōcordat iuuenalis dicit̄.

de celo descendit quoto solito vel notiselicō Ad hanc ergo cog-
 nitionem habendam de seipso studere debet religiosus: quā talis
 scientia non inflat: ut dictum est supra **M** bern. ubi ait: supbiaz
 pavt ignorātia tui: cum meliores q̄ sis decept⁹ et deceptur tua
 cognitio te esse mentitur **E**t **A**ug⁹. iij. de tu. ca. p̄mo: scientiaz
 celestium et terrestriū rerum: magnā estimare solet gen⁹ huma-
 num **I**n quo p̄fecto meliores sunt qui huic scie preponunt nosce
 re seipios **L**audabilior est anim⁹ cui nota esse phibetur infirmi-
 tas q̄ q̄ ea non respecta. vias siderum scrutatur: etiā cognosatu-
 rus eas **S**tulte ergo agunt laborantes ad habendam cognitionē
 rerum exteriorum: omisso studio acquirendi scientiā sui iporum
 vel cognitione quā non potest q̄s habere: nisi ad se redeat: q̄d ait
Gregorius. mora. xxxi. **C**ognoscere se non potest anima: que to-
 ta apud se nō est: nisi etiā diuine luci appinquet: mora. xxviij.
Lucem debet aspicere qui vult de tenebris iudicare **I**deo abrahā
 loquens cum dño: cognouit suam fragilitatem **G**en. xvij. loq̄t
 inqt ad dominum: cum sim puluis et cinis.

Capitulum Sextum. De vera humilitate. et qualis debet esse.

Hac cognitione oritur vera humiliatio: q̄ ē necessaria
 religiosi s̄m **B**ern. sup **E**t **G**regori⁹. xxij. mora. ve-
 ra scientia affiat non extollit: nec superbientes quos re-
 pleuerit sed lamentantes facit **Q**ui enim addit scientiam addit et
 dolorem **E**ccl. p̄mo **U**nde humilitas est virtus qua verissima
 sui cognitione: sibi ipsi quisq̄ vilescit ait **B**ern. de gradib⁹ humi-
 litatis siue humilitas est contēpt⁹ excellentie ait ibidem: bona enī
 via humilitatis: q̄ v̄tas inquit cautas acquiritur sapie genera-
 tiones p̄cipātur: put ait ibidez post: et ibi sufficienter: qualis de-
 bet esse humilitas: et q̄ necessaria est **D**e qua **A**nshelm⁹ de simili-
 tudinib⁹. xxxvij. ca. **O**bi enumerat septem grad⁹ ei⁹ **Q**uoruz
 p̄mus ē cognitio sui **S**cd⁹ dolor p̄ peccatis **T**erc⁹ peccati sui ac-
 defect⁹ cōfessio **Q**uart⁹ volūtaria psuasio scz q̄ ē peccator: **Q**ui-
 tus cōfessio q̄ sit contemptibilis **S**ext⁹ paciētia in suscipiēdo in-
 iuriā **S**eptim⁹ amor quo amat se humiliari siue cōtemm: **I**lla
 enim que habet hos grad⁹: est vera humilitas. put narrat **G**re-
 gori⁹ libro p̄mo dyalo. ca. xv. **D**e constantij humilitate / q̄ cuz
 q̄dam audiens famaz ei⁹ venisset ut videret eum: aspiciens eius

personam contemptibilem. ait ego grandem hominem credidi. iste
 nichil habet de homine. quod ille audiens egit ei gratias dicens tu
 solus es qui in me aptos oculos habuisti. quate ergo humilitatis
 fuit ait Gregorius: qui despicentes se amplius amavit: qualis enim
 quisque apud se lateat: contumelia illata probat. Nam sicut super
 bi honoribus: sic humiles sua despectione gratulantur. Multi enim
 estimant se habere veram humilitatem: qui non habent nisi umbram
 Unde Jeronimus epistola. xxiiiij. precipue fidam humilitatem fugi
 ens illam sectare que vera est quam chistus docuit Et sequitur
 multi huius virtutis umbram sed veritatem eius pauci sequuntur
 Et post auferant omnia figmenta verborum cessent simulati gestus
 virum humilem pacia ostendit iniurie Vera enim humilitas est
 estimare se nichil esse. ait Augustinus. super ioh. omelia prima Et idem
 de vera innocetia. humilitas vera est in nullo supbire in nullo mur
 murare in nullo ingratum esse vel queruluz: sed in omnibus dei ius
 ditius gratias agere Et de hoc Augustinus. bene epistola. xxxviiiij. quod
 non est alia via ad capescendas et obtinendas veritates quam scilicet hu
 militas et quotiens interrogaret dicerem. quia hec via scilicet humili
 tas. Non quod non sint alia precepta: sed nisi humilitas commnia quecumque
 bene fecerimus et precesseut et comomitata fuerit et consecuta
 et proposita: quas intueamur et apposita cui inhereamus et im
 posita qua reprimamur: iam nobis de aliquo benefacto gaudentibus
 totum extorquet de manu supbia Et sequitur: sicut rethor: nobi
 lissimus: interrogat quod primum debet obseruari in eloquentie pre
 ceptis respondiisse dicit pronuntiationem. Et secundo cum quereat res
 pondit idem Et cum tercio idem respondiisse dicit Sic quotiens me
 rogares me de preceptis chustiane religionis: nichil aliud libet re
 spondere nisi humilitatem. De mira vero humilitate sanctorum patrum
 legit inuitis patrum li. ij. ca. xv. per totum ubi inter alia narrat de quodam
 abbate a quo cum esset quesitum quomodo acqsiuit hanc virtutem: ut cum emerge
 ret tubulatio in monasterio: non loquebatur. respondit: quando
 intravi inquit dixi animo meo: tu et agimus unum estote: sicut ergo
 ille vapulabit et non loquitur iniuriam patitur et non respondet:
 sic et tu facias. put ait. presbiter. ut iumentum factus sum apud te Ibidem
 de alio qui expulsus de domo exibat reuocatus veniebat: a quo
 cum esset quesitum quid cogitauerit: respondit cogitasse se simi
 esse canem qui sic facit Et ibi de consimilibus opibus fratrum Non et episcopi
 fugiebant de locis in quibus honorabantur ad loca alia ubi essent ignoti

prout narrat Johannes cassianus libro .iij. collationū de abba-
 te passivatio: q̄ cum esset prespiter in magno cenobio in egipto
 quia honorabilis erat: ibi videns humilitatē nō posse exercere fu-
 git assumpta veste seculari ad cenobiū quod scivit esse distincti⁹
 et ibi receptus cum difficultate excoluit ortum: et humerus suis
 ad pastinandū sterco⁹ gerebat: et postea ibi vix cognitus flens di-
 scessit. dicens q̄ invidia dyaboli humilitate tali fuisset fraudatus
 et idem scōa vice fugit ad partes palestine: vbi nec nomen suum
 fuisset auditū. Consimiliter narrat. de machauo libro q̄ dicitur
 paradisi q̄ fugit: et iuit vsq̄ ad pathomiū vt eū reaper int̄ mo-
 nachos: cui cū diceret: q̄ non posset senex labores sustinere eoz̄.
 Respondit: si me infirmiozem videas expelle: et cū essent ibi mille qua-
 dringenti viri: et alius ieiunaret biduano ieiunio: ali⁹ alio mō il-
 le stabat in vno angulo vsq̄ ad finē quadragesimo nō panem vel
 aquaz̄ gustans: nec genua flectens. nō in terra iacens. Sed tantū
 folia cruda dnica die sumens cū ad necessitatē nature ibat: statim
 remeabat: nō os aperuens nec alijs loquens: s; corde iugiter orāf
 et illud operis quod tenebat in manibus efficiens: alijs vero con-
 querentibus de eo pathomio: orauit ipse vt deus reuelaret sibi q̄
 esset: et comperto q̄ esset machauus. duxit eū ad oratorium. et
 ait gratias ago tibi: quia colaphos infantibus nostus dedisti: ne
 magnum aliquid in conuersione vite sue putarent. Mirifica er-
 go humilitas sanctorū patrum s; misericentioz̄ sine comparatione
 humilitas filij dei: qui semetipsum humiliavit vsq̄ ad mortem: et
 ad ipsaz̄ docendā descendit de celis. put ait Aug⁹. sup. ioh. ome-
 lia .xxv. Et omnium morborum causas curaret descendit filius dei
 et humilis factus est. et sequitur: redet te imitari humilē hominez̄
 imitare humilem deum. Et omelia quinta chustus crucifix⁹ est:
 vt humilitatem doceret. Religiosi ergo sint boni discipuli in sco-
 la humilitatis. ab ipso magistro humilitatis: legēte de humilitate
 et ad eam hortante: audiant ipsam lectionē humiliter et intelligāt
 veraciter: retineant memoriter: impleant siue perficiant efficaciter
 Mathi .xi. Discite a me quia mitis sum et humilis corde. Et de
 hoc Gregorius bene mora .xxxiiij. in fine. Quanta inquit humi-
 litatis virtus est. propter quam solam veraciter edocenoam: qui
 sine estimatione magnus est: vsq̄ ad passionem factus est puul⁹
 Et idem registri libro secundo.

Capitulum Septimum De orationis deuotione.

Sed ista non sufficiunt religioso: nisi fuerit orationis in
 eo feruor siue deuotio: vocando deo et diuinis. Qualis
 debet esse oras: scz a vitijs immaculata et deo acceptus.
 Respexit inquit deus ad abel et munera eius Gen. iij. prius eni
 respexit abel et postea munera. Quia ex dantis corde id quod da
 tur acceptatur: ait Gregor. mora: xxij. et in tractatu de pnia
 Similiter qualis debet esse oratio: et de fructu orationis idē. Ad
 presens autem notandum. qd vir religiosus debet esse deuotus in
 oratione cōmuni siue canonica et etiā priuata. Recogitando sua
 peccata et plāgendo: quia veraciter orare est amoros gemitus in
 cōpunctione vera verba cōposita resonare: ait Gregor. mora:
 xxij. Item debet esse deuotus in oratione: auertendo cor ab alijs
 et conuertendo ad deum: quia oratio est mentis deuotio id ē cō
 uersio in deum per piuz et humilem affectū: fide spe et cautate sub
 mixta: ait Hugo de studio orandi vbi eleganter instruit modum
 orandi per totum. Item debet esse deuotus in oratione: eleuando
 se supra se: et ostendendo ad ipsuz deum. Sedebit solitarius et ta
 cebit et eleuabit se supra se. Gen. iij. Item debet esse deuotus in
 oratione iuste et caste petendo. de vtroq; istoruz Damascen. li.
 iij. ca. xxviiij. Oratio est ascensus mentis in deū et decētium petitiō.
 Est enī duplex oratio: scilicet casta quando petimus veniam pro
 peccatis. Castior siue magis casta: quādo dona sponsi petunt. Et
 castissima: quando sponsus petitur: vt potest haberi a commenta
 tore tercio capitulo de diuinis nominibus. Et de hoc Augustin.
 epistola quadragesimaseptima. Ad probam per totum: vbi ait
 primo queris qualis debet esse qui debet orare: et qd oret: et quo
 modo. Et sequitur. Ora beatam vitam: quam omnes appetunt:
 quid aliud oportet orare: nisi quod cupiunt omnes: vnaz inquit
 ps. petij a domino. Qualiter autem orādum sit subdit: hoc nego
 ciū plus gemitibus q̄ sermōibus agitur: plus fletu q̄ affatu. Et
 idē: absit ab oratione mala locutio: s; non desit multa precatio
 sed feruens perseueret intentio. Et post: multum autem precari ē
 ad deum. quem precamur: diuturna et pia cordis exātatione
 pulsare. Job tricesimoprimo. Quis michi tubuat ad iuroz vt
 desiderū meū omnipotens audiat. vbi Gregorius mora. vicesimo
 scdo. Vera ē postulatio: nō in oris vobis s; i cordis cogitatōib;

Valentiores voces apud aures nō faciūt verba: s; desideria. Ideo
 de moyse exo. xliij. Quid clamas ad me. et de anna p̄mi Regum
 primo Q non loquebatur. igitur dicitur Math. vi. intra incubi-
 culum et clauso hostio ora patre tuū. De necessitate vero oratio-
 nis: et iugitate vel iugitudine siue cōtinuatione. ait saluator luce
 xvij. Operetur semp orare et non deficere Et primo thess. v. Si
 ne intermissione orate Semp inquit. ps. laus ei⁹ in ore meo. et
 nomine orationis intelliguntur bona opa s̄m glo: ibidem / ut ait
 Aug⁹. de p̄fectione iusticie Quia oratio dicitur oris ratio san-
 cti desiderij Cōtinue ergo debet religiosus orare: modis dictis Si-
 ue actualiter orādo. put oratō dicitur oris ratio s̄m qd ait Cas-
 sian⁹ sup. ps. xliij. Siue mentaliter desiderādo / put ait ps. deside-
 rium pauperum exaudiuit dñs Siue bene operādo / put ait glo.
 sup̄ illud luce supra dictum Non desinit orare: qui non desinit bñ
 facere: prima Cori. vij. Grātiās semper agentes p̄ vobis: super
 quod haimo Q p̄pter assiduitatez quā p̄ singulos dies noctesq;
 referebat: hoc ait qd in scripturis patrum legimus / q̄ apostolus
 vsq; ad quintaz horā labou manuū m̄sistebat: et ab illa vsq; ad de-
 cimam p̄dicationi opam dedit / et post illam procurabat paup-
 um et peregrinorum hospitalitatez: suisq; corporis necessitatez p̄
 noctez vero orationi m̄sistebat: p̄pter ergo assiduitatez p̄dico-
 rum / ait se semp grātiās agere / ut dictuz est Et de necessitate iu-
 gis orationis. ait Cusio. super / Mathē omelia vicesimalcōda: q̄
 sic est de oratione sicut de respiratione / ut enim semp indigemus
 respiratione: sic et oratione Et si nō haurimus a deo scz bona no-
 stra est in cusatō ¶ Est autez oratō similis kathene vel funi pendē-
 ti de petra / ut ait dyonisius de diuinis nominib⁹ c. iij. Sicut enim
 homo ascēdit per talem funem superius: sic ascendit homo ad deū
 per oratōnem / ut dictuz est Et ideo sancti patres iugiter orabāt
 vigilando in oratōibus s̄m p̄ceptū saluatoris Math. xxvi. et
 bti petri. p̄me pe. iij. Vigilate i oratōne et hoc in spū et veritate
 Joh. iij. vnde et saluator in oratōne pernoctauit Math. xvij. et
 luce. v. siue cōtra mala imminētia siue ad dona postulanda sicut
 fecit moyses stans supra verticem collis sub cuius manu fuit la-
 pis suppositus: ne laxeretur exodi. xvij. super qd Joh. Cusio. in
 sermone de oratōne bene Narrat etiā i vitis patrum p̄te vltia: q̄
 cū iulian⁹ apostata misit demonē quendaz ut portaret sibi respō-
 sū ab oriente: qui transiens sup locū in quo erat publi⁹ monach⁹

orāe: nō poterat ultra transire / s; stetit immobilis illo cōtinuāte orationez p̄ decem dies. reuersusq; est in fado negotio ad iulianū cumq; dixisset se esse impeditum a monacho orāte Julian⁹ irat⁹ cōmīatus est illi monacho: s; in breui tempore est interemptus. Timeant ergo religiosi: qui nolunt p̄sistere in oratōne: ne ab hoste extrahantur sicut fuit de discipulo beati bñdici: quē extrahēbat ethiops de oraculo vel oratorio p̄ut dicit. ij. dyalo.

Capitulum Octauum. De septem que faciunt orationem efficacem.

Ut autē oratio cōsequatur effectum: septez sunt necessaria. debet enī esse ī corde orātis virt⁹ cautatis. p̄ut ait Gregori⁹ sup̄ euā. libro. ij. omelia. vij. Virt⁹ oratōis est celsitudo cautatis et ibi bñ de hoc. Itē debet esse irrephensibilitas cōscie siue cordis. p̄ma Johis. iij. Si cor nostrū non reprehendit nos: fiduciaz habemus q̄ quit qd̄ petemus accipiem⁹: volo enī vos orare in omī loco: leuātes puras man⁹. Ubi. ij. Itē debet esse incredibilitas ad peccata que plangunt ī oratione id est cum mala gesta defleueris: nequā rursus facias: qd̄ in p̄cibus iterum plāgas ait Gregori⁹. mora. x. Itē debet esse recōciliatio offensi fratris Math. v. Cū offers munus tuū ad altare ⁊ recor datus fueris q̄ frater tuus habet aliqd̄ aduersum te relinq̄ mun⁹ tuū: ⁊ vade recōciliau fratri tuo ⁊c. Itē debet esse ordinabilitas petitionis petendo vnum qd̄ est necessariū Joh. xvi. Si quid petueris inquit in nomine meo / dabit vobis id est si petueris illud quod est vnū scz veruz bonuz. ait enī ibi Aug⁹. omelia. iij. Primum inquit querite regnu n̄ dei Math. vi. Itē debet esse p̄fectibilitas opis Job. xxij. Neq; reprehendit me cor meum in omī vita mea. ibi Gregori⁹. mora. xxvi. Q̄ si id qd̄ p̄cipit de⁹ facim⁹ id quod petimus apud deum obtinem⁹ / hec enim cōgruūt. vt et oratione operatio / et operatione fulciatur oratio Gen. iij. Leuēmus corda nostra cum manibus Corda cum manibus leuat: qui orationem suam operibus roborat. ait ibi Gregorius Item oportet vt sit m̄defessa perseverantia orationis Luce. xi. Et si p̄seuerauerit pulsans Sequit̄ p̄t̄ imp̄bitatē eius surget et dabit illi / his enim concurrentibus erit oratio efficac̄ apud deum: p̄re-

dicta enim septem scilicet mundalium elogatio / et mundo abdicatio et plenaria mundatio: et sic de alijs: sunt septem gradus quibus ascendit religiosus ad culmen perfectionis ezech. xl. Et erant septem gradus ascensus eius / hec sunt septem colonne sustentantes ipsam religionem quas edificat sapientia in domo sua / puer. ix.

Distinatio sexta. Capitulum primum. De vite religiose utilitate. De primis religiosorum magnitudine.

Quod predictis patet religionis comoditas siue utilitas viuentibus proficere in ea. Cum quia maior securitas. tum quia apud deum maior acceptabilitas. tum quia reconciliatio ad deum maior facilitas. et quibus Anselm⁹ de similitudinibus. c. xxviii. ubi ait. Quod dyabolus impugnat fideles / et ad modum velle est christianus. Castus vero est monachus. Dymagio in castro conversatio angelorum. in villa sunt domus inualice. in castro securitas. Dymagionez vel dymagionem. si quis semel ascenderit non licet redire. maior est securitas in castro religionis quam in villa inferorum. Ibi etiam explicat / quod similitudo est inter deum et reges quendam: cui quidam seruiunt sed nolunt promittere se esse fideles / sed ne sequatur maior vindicta si peccauerint. Alii vero seruiunt / et promittunt seruire fideliter / et si peccauerint sunt parati sustinere maiorem vindictam / quales sunt religiosi. Ibi etiam ponit aliud exemplum de duobus habentibus possessiones / quorum unus nihil vult habere proprium in sua possessione. alius vero vult habere: quia non intantum diligit dominum suum quam velit habere proprium. Et si dicat ei dominus. quanto familiarior eris / tanto minus debuisti peccare et plus puniri: respondebit verum est / tam diu non permitui / sed modo me in penitentiam trado: et ideo maior misericordia debet michi fieri. quod dominus concedet. Similiter ponit exemplum de duobus habentibus duas arbores / quorum unus dat arborem cum toto fructu domino suo: alter vero colligit de fructu arboris sue quantum vult / et quantum vult dat domino suo / cui domino primum debet magis esse acceptus. Et ibi alia multa bona exempla de hoc. Ex quibus patet eminentia status religiosorum respectu status secularium. Cauere tamen debent religiosi / ne abutantur suo status / vel ne sint impenitentes si peccauerint. quia tunc magis merito punientur ut patebit infra.

Ex dictis similiter patet premij bonoꝝ religiosoꝝ supereminetia
 put narratur in vitis patꝝ ubi sup̄ parte. xvij. de sancto patre
 qui vidit quatuor ordines in celo: sc̄z infirmoꝝ & gratias agen-
 tium. hospitalitateꝝ instantiuꝝ vel sedantiuꝝ. et ministrantiuꝝ. in so-
 litudine cōuersantiuꝝ nec homines videntiuꝝ. & eoz qui per obedi-
 tiam patribus spūalibus se subiiciunt: quoꝝ vnus ordo utebat̄
 torque aurea & corona. qđ cuz vidisset dixit ei qui ondit illi om-
 nia hec. quō iste ordo maiorem glouam habet q̄ alij: respondit.
 qz alij s̄m p̄uā voluntatem fecerūt opa sua: hic aut ordo abijci-
 ens voluntates suas / pendet ad deuz et ad iussioneꝝ patris spūa-
 lis p̄pterea maiorem glouā alijs habet. Tales em̄ paupes vo-
 luntarij / & abdicantes voluntatem p̄uaz p̄pter deum erunt iudi-
 ces cum filio dei Job. xxvi. Iudiciū paupibus tribuit: ubi Gre-
 gori⁹ moralīū. .xxvi. de quatuor ordinibus in iudicio. Quia alij
 iudicant̄ & pereūt. alij non iudicant̄ & pereunt. alij iudicant̄ et re-
 gnant. alij non iudicant̄ et regnant / de quibus Math. xix. Vos
 qui reliquistis om̄ia sedebitis iudicantes & cetera. Et sequit̄ causa
 Relinquentes quippe om̄ia plus p̄mpta deuotōe consecuti sunt
 q̄ iuberi generaliter audierūt. Item Math. dicit. Vade et vende
 om̄ia q̄ habes & da paupibus / & habebis thezaur̄ in celo.

Capitulum. ij. De pueritate eorum qui male
 viuunt in eorum religione.

Et sicut merito est amplius glouificandus religiosus bo-
 nus / quia magis perfectus: ita religiosus prave viuens
 amplius est puerus & magis puniendus. quanto enim
 gradus altior: tanto casus grauior / ut ait Bernh. ad eugeniū
 libro. ij. Que enim est maior pueritas q̄ post p̄fectōis votiūā
 vel votuz p̄missionem siue obligatōem: post sacri habitus volun-
 tariam susceptōnem: post exemploꝝ virtuosoz patꝝ p̄cedentiuz
 multimodaꝝ p̄fectōnem: post mundi & mundiāliū dimissionem:
 post mansionem in collegio sanctoz & in loco sancto habitatōem
 redire ad peccata sicut canis ad vomituz / & ad ea que seculi sunt
 cum dicat dñs Luce. ix. Nemo mittens manuz ad aratz & re-
 spiciens retro aptus est regno dei. Unde & vrox loth aspiciendo
 retro versa est in statuā salis Gen. xix. Et qui tales sunt ypocu-
 te pessimi: sunt similes sepulcus dealbatis plenis spuracijs math.

xxiii. Et tales sunt sicut falsi denarii inter bonos: qui deprehensi falsi in ignem mittuntur. ut enim ait Anselmus de similitudinibus ca. xxv. Similitudo est inter monachum et denarium. Sicut enim denarius debet esse ex puro aere: recto pondere: et legitima moneta. Sic in monacho debet esse puritas obedientie: correspondens primo: stabilitas propositi correspondens secundo. Et habitus monachalis correspondens tertio. Et sicut talis denarius cognoscatur esse falsus: quando in ignem mittitur: sic et religiosus cognoscatur esse falsus: quando in ignem laboris et tribulationis mittitur. Item in monacho debet esse puritas intentionis in ingressu religionis: potestas stabilitatis in obseruantia obedientie: et habitus monachalis in vestitu. Magna ergo deordinatio et peruersitas: seculariter viuere sub habitu religionis: post tot oportunitates bene viuendi predictas: et magna confusio: damnavi postea cum secularibus vel amplius. unde narratur inuitis patrum. ubi supra preterea. de quodam qui cum vellet conuerti et mater prohiberet. dicebat volo saluare animam meam: nec mater acquieuit et factus est monachus: sub negligentia vitam expedens. Contigit autem quod mater moreretur: et ipse infirmatus est et factus in excessu mentis ducitur ad iudicium ibique vidit matrem cum his qui iudicabantur: cui illa ut vidit eum: quid fili et tu ad locum hunc venisti. ubi sunt sermones tui quibus dicebas: saluare volo animam meam: quod ille audiens confusus: nec habens quid responderet matri. Ipso dolore stupidus factus est: iuxta vero dispensationem dei reuixit et sanus factus penituit et plorauit dicens. Si improprium matri mee sustinere non potui: quomodo christi angelorum aduersum me in die iudicij poterero sustinere: et permansit in penitentia. Ex hoc patet magnitudo penarum siue tormentorum: prauorum religiosorum: et confusiones in die iudicij eorum: qui nunc gloriantur de solo habitu: et de nomine: thesaurizantes iram dei: de quolibet talium verificatur illud Job. xxiii. dedit ei dominus locum penitentiae et ipse abutitur in superbiam. Et illud Apoc. ij. dedit ei tempus penitentiae.

Capitulum Tercium. De misteriali significatione habitus religionis.

Quilibet ergo religiosus: cōsideret stat⁹ sui p̄fessionē & habit⁹ q̄litate: et studeat viuere s̄m illoꝝ exigētiā s̄m qd̄ ait Anselm⁹ de similitudinib⁹ vbi sup̄. Qd̄ nichil exteri⁹ in habitu p̄fessione vel cōsuetudine habere dēt monach⁹: qd̄ nō cōueniat inter⁹ hrē. Et exemplificat / q̄ viles vestes & nigre significāt q̄ reputet se vile peccatorē. Qd̄ sunt a capite vsq; ad pedes significat q̄ a p̄cipio vsq; ad finē dēt esse religio vera. Qd̄ sunt in modū crucis / significat memoriā passionis. Corona & capilloꝝ tōsura / significat eos esse reges & sacerdotes. Et de miste uo habit⁹ monachalis Joh̄s cassian⁹ li. 1. collationū multū. vbi ait q̄ monachum ut milite xpi: p̄ndū optet incedere. Qd̄ fuit significatū in helia & b̄tō Joh̄ane. vilitas vero vestiū significat paupertatē. Et in vitis patrū p̄re. x. in fine. Similit̄ de miste uo habitus monachalis vbi dicit / cucullā esse signū innocētie. h̄c est p̄hia religiosi & sapia studeat ut sit ver⁹ religiosus. Et ut sit talis interior corā sūmo iudice / q̄lis apparet ī p̄fessione et habitu corā hoib⁹. Nō Dugo in dydasco. Simplicitas monachi ē ei⁹ p̄hia. Et sequit̄ vilitas habit⁹ tui / & simplicitas vult⁹ & innocētia vite et sanctitas cōuersationis: debēt docere hoies. et ibi bene de hoc. p̄dicator ergo euāgelic⁹ alloquēs religiosos d̄ p̄dicat̄ offerat cū eis hortādo ut viuāt p̄fectibiliter s̄m exigētiā p̄fessionis & stat⁹ / ut sint sublimati cū xp̄o iudice iudicātes: et dehortādo struā: ne dānent cū multitudine ypocritarum apostotatū quibus ait dominus. Math. xxij. de vobis ypocrite.

Paro Sexta. Distinctio p̄ma. Cap. p̄. De instru
ctōe hoim ut sint parati ad mortē. De p̄patione ad
mortē de vite hui⁹ labilitate et breuitate.

Rehabitis varijs modis instructio nū: ex quib⁹ p̄dicator euāgelic⁹ potest habere occasiones cōferendi vtiliter cū hominibus s̄m eoꝝ stat⁹: et ministroꝝ gradus. et hoc s̄m etatuz varietates / ut visuz est. Nūc vltimo q̄a omnes tendūt ad mortē: maiores & minores / senes et iuuenes / diuites et paupes. Inspiciendū est: qualiter p̄dicatores debent amonere homines